

מראי מקומות- בבא מציעא צ'

דרשב"י בא לפרש הת"ק, דאע"ג דצריך להביא מאותו מין ואינו יכול להביא מין אחר, אולם זהו רק מלבד כרשינים, דכרשינים לעולם יכול להביא לה, כיון דיפות לה מן הכל. אולם ע' ברא"ש (סי' ו') דנקט דרבנן פליגי עלי' דרשב"י, דמשום מראית עין אסור אפי' בכרשינין, אף דיפות לה (וצריך מאותו מין דוקא).

(ד) **גידולי תרומה- פרש"י**, דכיון דלאו תרומה דאורייתא היא, קרינא ב' דייש סתמא. וכ' **המנחת חינוך** (תקצ"ו, ה') דלפ"ו לכאו' גידולי תרומה לאו דוקא, אלא ה"ה עציץ שאינו נקוב, או תרומת ירק, וכו', דג"כ מדרבנן הן, יהי' הדין דנחשבים דייש, ויהי' עובר בלא תחסום. אלא דכ' דנראה לחלק בזה, דדוקא באיסור קל, כגון דמאי, דרוב ע"ה מעשרין, או בגידולי תרומה, דאין בו רק איסור לזרים, אבל נאכל בידיים טמאות וטבול יום, דוקא באלו עוברים משום כל תחסום, אבל שאר תרו"מ שהם מדרבנן, אמרי' דכל דתקון כעין דאורייתא תקון, וכיון דמדרבנן הוי תרומה או מעשר, הוי לי' דיש שאינו ראוי לו. וכ' דהרבה מצינו, כיון דמדרבנן לא חזי, אינו עובר מן התורה, דע"י דין דרבנן נפקע דין תורה, כיון דבפועל אינו ראוי לו [ויש לע' בשי' רש"י, ואף אם אמרי' דס"ל דכל תרומה דרבנן עובר בלא תחסום, מ"מ משמע דבעצם ס"ל כהמנ"ח, דתלוי אם נחשב דיש סתמא, דלא כ' בפשיטות דכיון דמדאורייתא לא הוי תרומה, א"כ ודאי הוי דייש סתם מן התורה. ומה דקרינא ב' דייש סתמא, היינו משום דהו"ל דומה טפי לדייש, אף דאינו ראוי לו בפועל, וצ"ע בזה]. וע"ע **בריטב"א**, שכ' דגבי כל תחסום לא תקנו רבנן לעקור דבר מן התורה בקום ועשה, ומשמע דס"ל דבכל תרומה דרבנן הדין כן. **עוד** הוסיף הריטב"א דנהי דעובר בלא תחסום בגידולי תרומה, מ"מ אינו יכול להאכיל לבהמתו אף תרומה דרבנן, וא"כ צריך לתלות לה בטרסקלין ד' קבין לפרה וג' לחמור, וע"י כן אינו עובר בלא תחסום.

(ה) **הא במעשר ראשון הא במעשר שני- פי' בתוס'**, דמעשר ראשון נקרא דישו, ומעשר שני אינו נקרא דישו, ואפי' לר"י דמ"ש ממון הדיוט הוא, הא אינו עובר חוץ לחומה. אבל הריטב"א פי' להיפוך, דמעשר ראשון אינו

(א) **פרות המרכסות בתבואה- פרש"י**, דהיינו ששורין שעורין במים, ומייבשין אותן בתנור, ודשין אותן בפרות להסיר קליפתן, וכיון דכבר דשין אותן, הרי כבר נגמרו מלאכתן למעשר, וא"כ שוב אין איסור לא תחסום. וע' **בהגהות הגר"א** שהביא מהרמב"ם שפי' באו"א, שמהלכות עליהם לדרכם, וכן הוא בירושלמי, תני בדישו ולא בדרכו. וע' **בריטב"א** שכ' דמסתבר דכ"ע מודו לדין זה (דהיינו, דאף דרש"י לא פי' כן בגמ', אבל מודה להדין), שהרי לא אמרה תורה לא תחסום אלא כשהבהמה עושה בו מלאכה, אבל כאן דאינו עושה מלאכה, אלא שהולך שם על דרכו, אין בזה האיסור דלא תחסום.

(ב) **אבל מפני מראית העין מביא בול מאותו המין ותולה לה- יש לעי'**, היכא דשייך האיסור דבל תחסום באמת, האם יכול לעשות כן, דהיינו לתלות בול כדי שלא יאכל מן השדה, או האם אסור לעשות כן, דסכ"ס זה חשיב חסימה. הרי ממ"נ ק', אם מותר לעשות כן בעלמא, א"כ מה חידש לן התנא לענין פרות המרכסות דיכול לעשות כן, אפי' בסתם פרה יכול לעשות כן. ובשלמא לענין תרו"מ, י"ל דכוונת התנא לומר דצ"ק לעשות כן משום דאסור להאכילו בתרומה, אבל במרכסות מאי איכא למימר. ואם אינו יכול לעשות כן היכא דעובר באמת על לא תחסום, א"כ לא הרויח כלום ע"י עשייתו עכשיו, דעדיין יהי' מראית עין. וכ' הריטב"א דשמעי' מהכא דכל שתלה לבהמה שיעור אכילתה בטרסקלין, דהיינו ד' קבין לפרה וג' קבין לחמור, ליכא משום כל תחסום, ומשו"ה סגי לי' באגרוף בטרסקלין דליכא תו מראית עין [ולכאו' כוונתו דאין ניכר כ"כ השיעור של הטרסקל, והרואה יחשוב דכשיעור אכילתה הוא]. ולדבריו מיושב הכל, דבאמת בעלמא אסור לעשות כן, כיון דלא נתן השיעור, רק כאן, כיון דמעיקר הדין אין לא תחסום, וגם אין ניכר שאין נותן השיעור בטרסקל, אז מותר.

(ג) **רשב"י אומר מביא כרשינים ותולה לה, שהכרשינים יפות לה מן הכל- כ' הריטב"א**,

עבירה דאין הישראל נהנה ממנה בכלל, האם זה נחשב אמירה לעכו"ם, האם אמרי' דכל היכא דהישראל עצמו לא יהי' יכול לעשות אותו המעשה הדין הוא דאסור לומר לנכרי לעשותו, או לא. וע' ברמב"ן דנקט לדבר פשוט דכל זמן דהישראל נהנה מהעבירה, או עכ"פ דצריך הגוי ליטול רשות מהישראל לעשותה, ולמשל היכא דהפרה של הישראל, וממילא בכה"ג אף בדישה של גוי אין הגוי רשאי לחוסמה בלי רשות ישראל [וצ"ע למה], בכה"ג ודאי שייך בה אמירה לעכו"ם לענין שבת, והיינו שאלת הגמ' לענין חסימה, אבל היכא דאין שייך הישראל כלל, דהי' הפרה של גוי בדישה של גוי, זה ודאי מותר.

(ט) **כי אמרי' אמירה לנכרי שבות, הני מילי לענין שבת דאיסור סקילה, אבל חסימה, דאיסור לאו, לא, וכי- ע' בקהלות יעקב (שבת סי' נ"ה) שהביא מש"כ רש"י בע"ז (טו.)** דהאיסור דאמירה לנכרי בשבת הוא משום דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר, דיבור אסור. ותמה הקה"י, הרי בסוגיין מבואר דכל הצד דלא אמרי' איסור אמירה לנכרי בשאר איסורין הוא אך ורק משום דשבת יש בו חומר דאיסור סקילה, אבל לפי דברי רש"י שם, הרי לכאור' אין שייך כלל הענין של אמירה לנכרי בשאר איסורים, רק בשבת. ולכן פי' דע"כ ס"ל לרש"י דבאמת יש ב' סיבות לאסור אמירה לנכרי בשבת, א', משום ודבר דבר, וב', משום דהו"ל כשלוהו (וכ' דגם רש"י עצמו בריש מי שהחשיך פי' הטעם של שליחות), וזה באמת שייך בכל איסורים. וכ' שיש נפק"מ בזה שיש ב' ענינים בענין אמירה לעכו"ם בשבת גופא, דלמשל אם דיבר בע"ש לנכרי לעשות איזה מלאכה בשבת, אי"ז איסור של ודבר דבר, שהרי אינו מדבר בעניני מלאכה בשבת, אבל יש איסור של שליחות לגוי. והיכא דדיבר אל הגוי בשבת לעשות איזה מלאכה לאחר שבת, אז מצד הדין שליחות אין כאן שום איסור, שהרי א"ל לעשות מלאכה בחול, אבל מ"מ אסור משום ודבר דבר.

(י) **קטבליא- פרש"י, ואינו רואה את הדישה. פי' המהרש"א, "ואע"ג דטעמא דחסימה לאו**

נקרא דישו משום דטבול לתרומת מעשר, אבל מעשר שני עובר, וכגון שהוא לפניו מן החומה, וא"כ מדאורייתא חזי לה, ועובר בלא תחסום.

(ו) **ממון גבוה- פרש"י, ולגבי תרומה מתוקמא בפרה של ישראל, שאסור להאכילה תרומה, ולכן אינו נקרא דישו, ופטור מאיסור לא תחסום. והעיר המהרש"א דהא פרש"י לעיל דהטעם דאינו עובר בלא תחסום בתרומה הוא משום דסתם דיש לאו בתרומה ומעשר משתעי, ולא פי' דהוי משום דאי"ז דיש שלו. וכ' דעכשיו הי' צריך רש"י לפרש כן, דהא לר"י דס"ל דמעשר שני ממון הדיוט הוא, אמרי' דעובר בלא תחסום, ואע"פ דמ"מ סתם דיש לאו בתרו"מ משתעי, ולכאור' אי"ז ענין לממון הדיוט וממון גבוה, וא"כ ע"כ אי"ז הסברא לחלק בין תרומה לחולין, אלא סברא אחרת הוא, דהיינו דאינו דישה שלו**
[אבל ק"ק למה לא פי' רש"י כן מעיקרא, אלא פי' סברא דלא קיים למסקנא, וצ"ע].

(ז) **היתה אוכלת ומתרזת מהו, משום דמעלה לה, וכי- כ' התוס' הרא"ש, אפי' למאן דלא דריש טעמא דקרא, היינו היכא דפשטי' דקרא לא משמע כן (וכמו הא דאין ממשכנין אלמנה, דפשטי' דקרא משמע בין עניי' בין עשירה, ומאן דדריש טעמא דקרא עקרי' מפשטי' לומר דקאי רק על עניי'), אבל הכא, דפשוט הוא דכוונת התורה לטובת הבהמה, א"כ כל השאלה הוא אם הביאור הוא לטובתה בעצם, או כדי שלא תצטער.**

(ח) **חסום פרתי ודוש בה- פרש"י, דישה שלך, דהיינו של הגוי. וע' בתוס' דמפרש הגמ' דע"כ מיירי בדישה דישראל, דודאי אין איסור אמירה לנכרי אם אין הישראל מרויח כלום מאמירתו. וע' במהרש"א שהבין בדעת רש"י דס"ל דדוקא בדישה של גוי שואל הגמ', אבל בדישה של ישראל הי' פשוט להגמ' דאסור. אולם ע' בשער המלך (שכירות י"ג, ג', ד"ה ומן) שכ' שאין כוונת רש"י לומר דבדישה של ישראל פשוט דאסור, אלא דהשאלה הוא אף בדישה של גוי, לאפוקי דעת תוס' דס"ל דבכה"ג פשוט דמותר. וע' בתוס' דבסו"ד נסתפק אם פשוט הוא דיכול לומר לעכו"ם לעשות**

נחשב מעשה וחייב, אבל היכא דלא נעשית
ע"י מעשה, אז הדין הוא דפטור, כיון דלא הי'
ע"י מעשה.

משום דחזיא ומצטערא הוא [וכמו שהוכיח הגמ'
בעמוד א'], קמבעיא לי' מי קרינן בי' דישור".

יא) **חסמה בקול- פרש"י**, כשהיתה שוחה לאכול,
הי' גוער בה. והק' **הקובץ שמועות** (ל"ג),
ממ"נ, אם מיירי שהוא עצמו דש בה, א"כ
תיפוק לי' דדישה הא הוי מעשה, דלא תדוש
בחסימה אמר רחמנא, ואי כשאחר דש בה,
הא אמרי' דאינו לוקה אלא הדש בלבד. ותי'
דלעולם מיירי דאחר דש בה, דאף דאמרי'
דרק הדש בה לוקה, זהו רק היכא דהחוסם
חסמה מבחוץ, אבל היכא דחסמה בשעת
דישה, אז אמרי' דכי היכי דאמר רחמנא לא
תדוש בחסימה, כן אמרי' דלא תחוסם
בדישה.

יב) ר' יוחנן אמר חייב... עקימת פיו הוי מעשה-
הק' **תוס'**, הא מבואר שי' ר' יוחנן גופי' דלא
אמרי' עקימת שפתיו הוי מעשה, ותי' דשאני
הכא דבדבורו קעביד מעשה, וע"ש באריכות
בגדר דבר זה, מתי שייך לומר כן ומתי אין
שייך לומר כן. וע' **במגיד משנה** (שכירות י"ג,
ב') דצייד לחרץ באו"א, "שכל לאו שאי
אפשר בו מעשה אלא דבור, שאין הדבור
קרוי מעשה, אבל חסימה, כיון שישנה
במעשה גמור, אף החסימה בקול היא
כמעשה". וכפשוטו כלל זה הוא להיפוך
ממש"כ **החינוך** (רמ"א) "וכלל זה יהי' בידך,
בכל מקום שנא' לאו שאין בו מעשה אין
לוקין עליו, שאע"פ שעשה בו שום מעשה
אינו לוקה עליו מפני כן, מכיון שאפשר
לעבור על הלאו מבלי מעשה". וכבר האריכו
האחרונים בענין זה, ואכמל"י.

יג) ר' יוחנן אמר חייב- הק' **הראב"ד** (הובא
בשטמ"ק), הא שייך חסימה בלא עקימת
שפתים ע"י קול גרידא, וכיון דשייך חסימה
שלא ע"י עקימת שפתיו, א"כ אמאי חשיב לי'
מעשה. וע"ש שהוכיח דבעצם גם קול הוי
מעשה, דצריך לעקימת הפה, ולכן שפיר
נחשב זה מעשה. אבל כ' **הרמב"ן** דפי'
הראב"ד אינו נכון, אלא לא אמרי' הואיל
אלא בקרבן, דכתיב בי' עשיי', ולכן ממעט
איסור שאין בעשייתה מעשה לעולם, כגון
דיבור. אבל בחסימה וכדו', אז אמרי' דכל
היכא דנעשית ע"י עקימת שפתים ממש, אז